

Załącznik do:
Uchwały Nr XXV/171/2005
Rady Gminy w Pysznicy
z dnia 3 czerwca 2005 r.

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY PYSZNICA
na lata 2005-2010

MAJ 2005

Współpraca przy opracowaniu strategii:

OŚRODEK KSZTAŁCENIA SŁUŻB PUBLICZNYCH I SOCJALNYCH - CENTRUM AV
w Częstochowie

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	s.4
1.1. TŁO I PRZYCZYNY.....	s.4
1.2. ZAŁOŻENIA BRZEGOWE.....	s.5
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU.....	s.7
2. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	s.9
3. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY	s.17
3.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	s.17
3.2. PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	s.21
3.3. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	s.27
3.4. KWESTIA UZALEŻNIEŃ I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	s.34
3.5. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI.....	s.35
3.6. KWESTIA ZDROWIE.....	s.37
3.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	s.38
3.8. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY.....	s.40
4. ANALIZA SWOT.....	s.45
5. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	s.48
6. MISJA.....	s.50
7. CELE STRATEGICZNE.....	s.51
8. MONITORING I WDROŻENIE STRATEGII.....	s.60
9. UWAGI KOŃCOWE.....	s.63

WSTĘP

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk występujących w obrębie danej społeczności), które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Konieczność opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz.1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz.1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 1997r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198).

Oprócz w/w aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

1.2. ZAŁOŻENIA BRZEGOWE

Okres transformacji, obok istotnych osiągnięć w demokratyzowaniu życia, zaowocował wysoce niekorzystnymi zmianami, które – najogólniej określając – są następstwem „szokowej terapii” wprowadzenia gospodarki rynkowej. Stopniowe odchodzenie od modelu państwa opiekuńczego wywołało takie zjawiska, jak:

- rozwarstwienie społeczne (dychotomiczny podział na: wygrani – przegrani, biedni – bogaci, pracujący – bezrobotni, itp.);
- marginalizacja (wykluczenie) wielu jednostek i dużych grup społecznych;
- rosnąca pauperyzacja – znaczne (długotrwałe) obniżenie standardu życia polskich rodzin;
- nierówności społeczne w dostępie do pracy, edukacji, kultury, leczenia, uczestnictwa w podziale dochodu narodowego i inne.

W związku z powyższym przed samorządem stoi zadanie, którego nie można już odkładać „na później”. Jest nim konieczność strategicznego rozwiązywania problemów społecznych osób, rodzin i grup społecznych, problemów o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia.

Socjologowie utrzymują, że w obszarze polityki społecznej występuje konflikt interesów, konflikt pomiędzy ideą a działaniem – idee wyprzedzają działania i rzeczywistość. Julian Auleytner, analizując politykę społeczną jako działalność państwa w pracy „Polityka społeczna. Teoria i praktyka”, określa następująco rolę państwa w zakresie podmiotu polityki społecznej:

- Celem działalności państwa i samorządu (jako podmiotu) jest poprawa położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- Prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- Widzenie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;
- Dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych;
- Polityka społeczna w nowym ustroju przestała być własnością państwa;
- Określenie publicznych funduszy celowych i administrowanie nimi;

- Określenie zadań w zakresie socjalnej funkcji państwa.

W polityce społecznej Unii Europejskiej, co nie jest bez znaczenia z uwagi na nasze przystąpienie do tej struktury, podstawę wszelkich działań stanowią cele odnoszące się do trzech obszarów:

- polepszenie warunków życia, pracy i kształcenia;
- prawo do zatrudnienia i prawo do wykształcenia;
- stworzenie systemu zabezpieczenia społecznego.

Realizacja tychże celów oparta jest na zasadach socjalnych wspólnoty:

- zasadzie subsydiarności,
- zasadzie osobistej wolności,
- zasadzie solidarności.

Ogólnie akceptowanymi wartościami współczesnej polityki społecznej, które powinny znaleźć odzwierciedlenie w strategii, są:

- bezpieczeństwo socjalne, tzn. gwarancja dochodów i usług na wypadek pojawienia się tzw. ryzyka socjalnego (choroba, bezrobocie, inwalidztwo, itp.);
- wiara w zasoby ludzkie, a więc inwestycje w człowieka, tzw. tworzenie równych szans rozwoju dla ludzi;
- pokój społeczny, traktowany jako wartość podstawowa dla utrzymania harmonijnej współpracy i współżycia między ludźmi (redystrybucja dochodu narodowego na rzecz grup upośledzonych jak i dialogu społecznego);
- życie rodzinne – uznanie rodziny za podstawową instytucję społeczną (...), polityka społeczna jest polityką prorodzinną.

W nauce o polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa,
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych,
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin kwestia społeczna oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu oznacza on przeciwieństwo pomiędzy zasadami

obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Jan Danecki w publikacji „Kwestie społeczne – istota, źródła, zarys diagnozy” przyjmuje, iż „źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa: w mechanizmach życia zbiorowego (...) mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową (...) również międzynarodową”.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych – kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa,
- gwałtowna zmiana społeczna,
- opóźnienia kulturowe,
- przemiany gospodarze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania,
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych,
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych,
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych,
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk,
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna,
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych,
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

W opracowaniu lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych wysoce przydatne może być pojęcie deinstytucjonalizacji w pomocy społecznej, gdzie pomoc winna:

- służyć życiowemu usamodzielnianiu się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem,
- umacniać rodzinę,
- być w możliwie najszerszym zakresie zapewniona w społeczności lokalnej.

1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to tyle, co względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu poprawy tych stanów rzeczy, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów

społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych) prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

W oparciu o uzyskane od władz lokalnych informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski ze strony władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła na zaangażowanie środowiska lokalnego w budowę strategii na najważniejszych jej etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Ośrodku Pomocy Społecznej w Pysznicy przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych-Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

2. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

2.1. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają również z celów w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i UE o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich w marcu 2000 roku. Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji prawa do edukacji są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensacja deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji prawa do zabezpieczenia socjalnego:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowalny i wymaga podjęcia zdecydowanych działań,
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do tej sfery działań dotyczących realizacji prawa do pracy są to:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego.
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży.
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych.
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy (ALMP).

W zakresie realizacji prawa do ochrony zdrowia:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego;

W zakresie realizacji innych praw społecznych:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągnięcia integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych oczywiście kosztuje, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka określonych w prawie międzynarodowym i krajowym. Trzeba więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe,

lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych ze względu na to, że ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W przyjętym Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczaniu oraz wspierające grupy zagrożone w działaniach umożliwiających równy start dzieci i młodzieży,
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu,
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia,
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego jednocześnie przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia korzystających z usług społecznych świadczonych zarówno przez państwo jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami. W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy.
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmują się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie realizują ich założenia.

2.2. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Ważnym dokumentem, który należy wziąć pod uwagę konstruując strategiczne cele i kierunki rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy, jest Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2000-2006, przygotowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie. Strategia Rozwoju jest najważniejszym dokumentem programowym samorządu województwa i spełnia zarówno funkcję integratora i koordynatora działań, promuje województwo oraz jest narzędziem motywacyjnym i kreującym nowe impulsy rozwojowe.

Celem ogólnym Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego, jako obszaru mniej rozwiniętego, jest przyśpieszenie rozwoju i strukturalnego dostosowania regionu oraz poprawa poziomu życia jego mieszkańców. Dla osiągnięcia celu głównego za niezbędne uznano przeciwdziałanie marginalizacji dużych środowisk społecznych oraz równoczesne podnoszenie konkurencyjności regionu.

Na podstawie analizy danych stwierdzono, iż procesem marginalizacji w województwie podkarpackim dotkniętych jest wiele środowisk społecznych (szczególnie na obszarach wiejskich), które są w dużym stopniu wyłączone z uczestniczenia w efektach procesów rozwojowych kraju. Polityka rozwoju województwa powinna zmierzać do zahamowania i odwrócenia istotnych, negatywnych problemów społecznych, do których zaliczono m.in.:

- duży odsetek ludności wiejskiej (ok. 50 proc.) utrzymującej się ze źródeł niezarobkowych — rent, emerytur, zasiłków,
- 21 proc. populacji województwa podkarpackiego korzysta z pomocy społecznej,
- przyczynami korzystania z pomocy społecznej jest przede wszystkim brak wykształcenia oraz „dziedziczenie” pomocy społecznej,
- starzenie się społeczeństwa,
- wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi,
- wysoki poziom bezrobocia (stopa bezrobocia wynosi 16,7 proc.),
- problem bezrobocia ukrytego, zwłaszcza na obszarach wiejskich,
- zwiększanie się zjawiska bezdomności,
- wzrost zagrożenia patologią dzieci i młodzieży,
- słabe warunki życia mieszkańców województwa podkarpackiego.

Aby zapobiegać pogłębiającej się marginalizacji oraz podnosić konkurencyjność regionu w Strategii Rozwoju przyjęto do realizacji następujące priorytety rozwojowe,

cele strategiczne oraz wyznaczono m.in. takie kierunki działań, które szczególnie uwzględniają potrzeby z obszaru polityki społecznej jak:

- ❖ wielofunkcyjność obszarów wiejskich oraz modernizacja strukturalna rolnictwa, m.in. poprzez realizację celu:
 - odnowa wsi i modernizacja przestrzeni wiejskiej,
 - integracja społeczności lokalnej,
 - podniesienie standardu życia i pracy na wsi,
 - zaspokajanie potrzeb społecznych i kulturalnych i zachowanie dziedzictwa kulturowego,
- ❖ tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i wzrostu konkurencyjności jako podstawa rozwoju gospodarczego i przeciwdziałania bezrobociu, rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- ❖ rozwój kultury i ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych regionu jako warunek podniesienia konkurencyjności produktu turystycznego,
- ❖ zbudowanie systemu gwarantującego wzrost kapitału ludzkiego województwa, zgodnie ze współczesnymi trendami rozwoju cywilizacji, m.in. poprzez wzrost mobilności społecznej i zawodowej mieszkańców tj:
 - społeczeństwo ustawicznie kształcające się,
 - bezpieczeństwo zdrowotne ludności,
 - rozbudowa systemu pomocy społecznej i przeciwdziałanie skutkom wykluczenia społecznego,
 - spieranie działań sprzyjających aktywności życiowej osób i rodzin,
 - profilaktyka i działania na rzecz osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
 - rozbudowa i modernizacja infrastruktury pomocy społecznej,
- ❖ modernizacja podstawowego układu komunikacyjnego województwa oraz rozwój infrastruktury technicznej,
- ❖ inicjowanie i wspieranie współpracy z Ukrainą i Republiką Słowacką oraz krajami Unii Europejskiej i Ameryki Północnej.

Przyjęte priorytety są najistotniejsze w aspekcie perspektywicznego kreowania wojewódzką polityką rozwoju, w tymi i polityki społecznej (rozumianej jako działania zmierzające do poprawy warunków życia ludności) oraz pomocy społecznej (która jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwianie osobom i rodzinom przewyższanie trudnych sytuacji życiowych).

2.3. POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2005-2015

Rada Powiatu Stalowowolskiego w marcu 2005 r. przyjęła dokument pt.: „Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Stalowowolskiego na lata 2005-2015”. Założono, iż koniecznym jest, aby strategia była planem elastycznym, w którym można byłoby wpisywać konkretne inicjatywy, w miarę pozyskania środków i stworzenia krótkoterminowych programów celowych i ich wykorzystania. Należy także uwzględnić plany działania gmin powiatu stalowowolskiego tak, aby podjęte działania mogły być jak najskuteczniej koordynowane. Dzięki temu możliwe będzie sprawne działanie, skuteczna ocena rezultatów oraz prawidłowe wykorzystanie powierzonych środków.

Misją niniejszego dokumentu jest: „Poprawa sytuacji życiowej mieszkańców powiatu” Zamiarem samorządu lokalnego jest realizacja tej misji poprzez:

- pomoc rodzinom w sytuacji kryzysu,
- wspieranie integracji osób niepełnosprawnych,
- aktywizacja środowiska seniorów Powiatu Stalowowolskiego
- przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy,
- poprawa funkcjonowania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli.

2.4. PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2005-2015

W 2005 roku Rada Powiatu Stalowowolskiego przyjęła dokument pt.: „Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Na lata 2005-2015”. Założenia niniejszego programu są zgodne ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego. w szczególności w zakresie:

- rozbudowy systemu pomocy społecznej i przeciwdziałania skutkom wykluczenia społecznego,
- integracji społeczności osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną,

- propagowania rozwoju przedsiębiorczości poprzez zachęcanie do prowadzenia działalności gospodarczej oraz rolniczej, w celu zmniejszenia bezrobocia na lokalnym rynku pracy.

Do głównych celów niniejszego programu można zaliczyć m.in.:

- budowę zintegrowanego systemu pomocy osobom niepełnosprawnym,
- usystematyzowanie działań podejmowanych na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie,
- pełną realizacją zadań powiatu wynikających z ustawy,
- podnoszenie świadomości prawnej osób niepełnosprawnych,
- podnoszenie wiedzy i świadomości społeczności lokalnej w zakresie postrzegania niepełnosprawności,
- stworzenie formalnej podstawy aplikowania o środki na realizację powyższych celów.

Do planowanych działań na rzecz osób niepełnosprawnych można zaliczyć:

- utworzenie zakładu aktywności zawodowej,
- budowę zintegrowanego systemu pomocy osobom niepełnosprawnym,
- utworzenie dobrego systemu współdziałania z sektorem pozarządowym,
- realizacja zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- dostosowanie ciągów komunikacyjnych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- dostosowanie budynków użyteczności publicznej dla potrzeb osób niepełnosprawnych,
- propagowanie tworzenia i wspieranie spółdzielni socjalnych,
- ograniczanie skutków niepełnosprawności,
- prowadzenie stałego monitoringu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- realizacja innych działań i projektów według rozpoznanych potrzeb osób niepełnosprawnych.

2.5. STRATEGIA ROZWOJU GMINY PYSZNICA

Strategia Rozwoju Gminy Pysznica, przyjęta w roku 1999, stanowi długofalowy dokument decyzyjny, kierunkujący działalność organów samorządu terytorialnego. Strategia jest koncepcją systemowego działania, polega na: sformułowaniu długookresowych celów rozwoju, określaniu zasobów i środków niezbędnych do realizacji tych celów oraz sposobów postępowania zapewniających optymalne ich

rozmieszczenie i wykorzystanie w celu elastycznego reagowania na wyzwania otoczenia i zapewnienia korzystnych warunków egzystencji i rozwoju.

Misję strategii, która wyraźnie wskazuje na zmianę funkcji gminy (z wyłącznie rolniczej) określono następująco: Chcemy być gminą usługowo-rekreacyjno-rolniczą. Oferujemy uzbrojone tereny pod budownictwo mieszkaniowe i usługowe oraz atrakcyjne miejsca rekreacji i wypoczynku. Dla osiągnięcia tak przyjętego celu nadrzędnego konieczna jest realizacja następujących celów, mieszających się w czterech zasadniczych obszarach:

- ❖ infrastruktura techniczna i rozwój gospodarczy:
 - pełne wyposażenie infrastruktury gminy,
 - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy,
- ❖ rozwój przedsiębiorczości i usług:
 - aktywizacja gospodarcza gminy,
 - przeciwdziałanie bezrobociu,
- ❖ infrastruktura społeczna:
 - poprawa standardów życia mieszkańców gminy, m.in. poprzez:
 - uaktywnienie kulturalne mieszkańców,
 - zwiększenie nakładów na rozwój sportu i kultury,
 - zaspokajanie szerokich potrzeb bytowych, m.in. poprzez:
 - rozwój świadczeń w zakresie edukacji, służby zdrowia i kultury,
 - podniesienie poziomu i zakresu usług medycznych,
- ❖ rolnictwo:
 - poprawa rentowności rolnictwa,
 - nowe źródła utrzymania na wsi.

Przy projektowaniu działań strategicznych, rozwiązujących problemy społeczne gminy Pysznica, należy wziąć pod uwagę zaprojektowane działania, do realizacji których obliguje Strategia Rozwoju Gminy Pysznica.

3. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY PYSZNICA

3.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Pysznica jest gminą wiejską, leży w północnej części województwa podkarpackiego. Jest jedną z 6 gmin powiatu stalowowolskiego i należy również do makroregionu południowo-wschodniej Polski. Gmina Pysznica, utworzona w 1973 roku, sąsiaduje m.in. z takimi gminami jak: od zachodu — Stalowa Wola oraz Radomyśl nad Sanem, od wschodu — Jarocin, od południa z gminą Nisko a od północy z gminą Zaklików.

Na powierzchni 14 800 ha gminy Pysznica znajduje się sześć wsi. Administracyjnie gmina podzielona jest na 10 sołectw i zamieszkuje w niej 9309 mieszkańców. Sołectwa, do których należą: Bąków, Brandwica, Chłopska Wola, Jastkowice, Kłyżów, Krzaki-Słomiana, Olszowiec, Pysznica, Studzieniec oraz Sudoły, zróżnicowane są zarówno pod względem zajmowanej powierzchni, jak i liczby ludności. Do najliczniejszych pod względem liczby osób należą: Pysznica — 2509 mieszkańców, Jastkowice — 2384 mieszkańców oraz Kłyżów — 1259 i Krzaki-Słomiana — 1090 mieszkańców.

Sieć osadnicza oraz sieć urządzeń obsługi ludności gminy ukształtowała się jako układ trójstopniowy i obejmuje:

- Pysznicę — wiodący ośrodek kompleksowej obsługi ludności,
- Jastkowice i Kłyżów — ośrodki wspomagające i uzupełniające ośrodek gminny,
- Brandwica, Studzieniec i Chłopska Wola — wsie podstawowe.

Atutem gminy Pysznica jest ponad kilkusetletnia tradycja, której wpływy są do dziś zauważalne, m.in. w strojach, gwarze, obyczajach i obrzędach. Niestety wiedza historyczna o tym regionie nie jest pełna. Najstarsze ślady człowieka pochodzą z okresu neolitu. W latach 1700-700 p.n.e. w rejonie samej Pysznicy występowało osadnictwo z epoki brązu. Na terenach leżących w widłach Wisły i Sanu znajdują się liczne cmentarzyska i pozostałości po kulturze łużyckiej, a występujące w obrębie cmentarzysk ozdoby żelazne dowodzą, iż tamtejsi mieszkańcy nie znali technologii wyrobu żelaza. W wiekach XVI i XVII nastąpiła wzmożona akcja kolonizacyjna terenów puszczy, najpierw za sprawą najazdów tatarskich, następnie z rozwojem wytopu żelaza i szkła oraz napływu ludności z Mazowsza, Rusi, Wołoszczyzny, Litwy i jeńców

tatarskich i tureckich. Takie zróżnicowanie kulturowe przyczyniło się do powstania grupy etnicznej Lasowiaków i Mazur, będących przodkami dzisiejszych mieszkańców gminy. Natomiast z punktu widzenia historii politycznej i gospodarczej gminy, w 1558 roku król Zygmunt August wydał przywilej, na mocy którego powstała Wola Pysznicka, a w 1605 biskup Karkowski ustanowił parafię w Pysznicy, obejmującą swym zasięgiem dzisiejsze tereny gminy. Od tego czasu rozpoczęła się dominacja Pysznicy jako prężnego ośrodka osadniczego na terenach dawnej Puszczy Sandomierskiej.

O historii tych terenów świadczą zachowane zabytki, do których należą m.in.: pozostałości średniowiecznego grodziska w pobliżu Jastkowic, kilka drewnianych, lasowiackich domów, zagród, spichlerzy i kuźni, pochodzących z XIX i XX wieku a będących częścią tzw. „Gościńca Lubelskiego”, murowany kościół parafialny z plebanią, drewniane kapliczki przydrożne z XIX wieku.

Atrakcyjność terenów zapewnia gminie przede wszystkim dogodne położenie geograficzno-krajobrazowe. Gmina Pysznicza leży w strefie klimatu umiarkowanego, właściwego północnej części województwa podkarpackiego. Położona jest w Kotlinie Sandomierskiej, w dorzeczu rzeki San i jej dopływu rzeki Bukowej, gdzie teren jest mało zróżnicowany pod względem ukształtowania fizycznego (różnica wysokości waha się w granicach 151-163 m n.p.m.). Bogactwem naturalnym gminy są rozległe i zwarte kompleksy leśne, o wybitnych właściwościach przyrodniczych, zajmujących środkową część Puszczy Solskiej i Sandomierskiej oraz dolinę Sanu. O wysokiej wartości ekologicznej tych terenów decyduje wielkość tych lasów — zajmują one 60 proc. powierzchni gminy. Leśny krajobraz, zarówno borów suchych, bagiennych, fragmentów o charakterze puszczańskim, wzbogacony dolinami rzek, wałami wydym, kompleksami stawów, jezior, bagien i torfowisk oraz interesująca przyroda i specyficzny mikroklimat czynią z tego terenu doskonałe miejsce wypoczynku.

Gmina położona jest w niedalekiej odległości od stolicy powiatu — Stalowej Woli. Miejscowości gminy połączone są ze sobą siecią 60 km dróg, z czego 32 km stanowią drogi o nawierzchni twardej w tym 20 km o nawierzchni ulepszonej. Po terenie gminy regularnie kursują autobusy PKS ze Stalowej Woli oraz w ograniczonym zakresie MKS Stalowa Wola.

Gmina Pysznicza jest prawie w całości zaopatrzona w gazociąg, wodociąg, automatyczną łączność telefoniczną, składowisko odpadów komunalnych, zakład segregacji odpadów, oczyszczalnię ścieków — zrealizowano pierwszy etap kanalizacji.

Ponadto gmina posiada atrakcyjne tereny nadające się pod budownictwo mieszkaniowe i rekreacyjne.

Wiodącą gałęzią gospodarki gminy Pysznicza jest rolnictwo. W ramach istniejących użytków rolnych dominuje kierunek produkcji rolnej zbożowo-paszowy i hodowlany. Na potrzeby rynku produkuje się ziemniaki i warzywa. Jednak większość gospodarstw prowadzi produkcję na rzecz potrzeb własnych. Następną, uzupełniającą rolnictwo, gałęzią gospodarki jest leśnictwo. Gmina, która zajmuje duże powierzchnie lasów, stanowi tzw. „zielone płuca” regionu Stalowej Woli. Natomiast działalność rekreacyjna odgrywa rolę pomocniczą w gospodarce gminy.

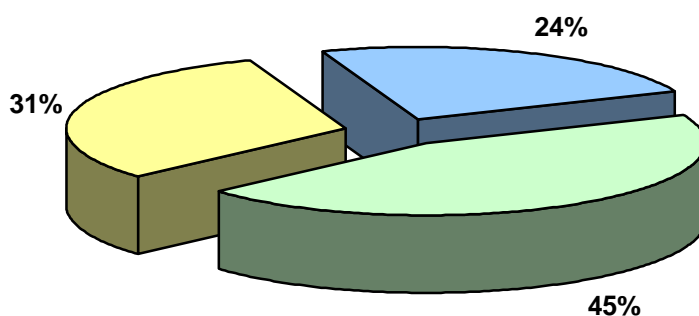
Źródłem utrzymania ludności gminy Pysznicza jest przede wszystkim praca najemna, głównie na terenach sąsiednich ośrodków miejskich — Stalowa Wola i Nisko. Natomiast w mniejszym stopniu mieszkańcy znajdują zatrudnienie w instytucjach i zakładach rzemieślniczo-usługowych i handlowych na terenie gminy. W ewidencji działalności gospodarczej gminy zarejestrowanych jest 368 prywatnych przedsiębiorstw.

W gminie działa jedno przedszkole w Pyszniczy, w którym opieką objętych jest 78 dzieci. Działa jedna Publiczna Szkoła Podstawowa w Krzakach oraz Zespoły Szkół: w Pyszniczy, Kłyżowie i w Jastkowicach, które kształcą zarówno w zakresie szkoły podstawowej jak i gimnazjum. W szkołach łącznie uczy się 1185 uczniów, z czego 780 w szkołach podstawowych a 405 w gimnazjum. Za obsługę finansowo-administracyjną szkół i przedszkoli z terenu gminy Pysznicza odpowiada Gminny Zespół Obsługi Szkół i Przedszkoli z siedzibą w Pyszniczy.

Działalność kulturalną w gminie Pysznicza organizuje Dom Kultury mieszczący się w Pyszniczy. Jest to instytucja samorządowa, która realizuje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji i upowszechniania kultur. Celem szczegółowym Domu Kultury jest pozyskiwanie i przygotowywanie środowiska do aktywnego uczestniczenia w kulturze oraz współtworzenia jej wartości. Ośrodek organizuje różnorodne formy edukacji dla dzieci, młodzieży i dorosłych, organizuje koła zainteresowań. W Domu Kultury działają zespoły amatorskie (Zespół Taneczny „KIK”, Zespół Instrumentalny — Duet Akordeonowy) oraz Ognisko Plastyczne, Ognisko Muzyczne, Szkołka Wokalna „NUTKA”, Szkołka Gitarowa, Klub Plastyka — Amator, prowadzone są również warsztaty teatralne — Teatrzyk „KRAMIK”. Dom Kultury zajmuje się także organizacją imprez rozrywkowych (m.in. „Maskarada Karnawałowa”), wystaw (np. wystawa fotograficzna, wystawa twórców amatorów, wystawa plastyczna), koncertów (m.in.

z okazji Dnia Matki), konkursów (Powiatowy Konkurs Piosenki Przedszkolnej) oraz koordynuje imprezy kulturalne na terenie gminy (np. impreza z okazji Dnia Dziecka). Na terenie gminy istnieje Gminna Biblioteka Publiczna w Pysznicy oraz filie w Kłyżowie i w Jastkowicach, upowszechniające czytelnictwo wśród społeczności lokalnej

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Pysznicza

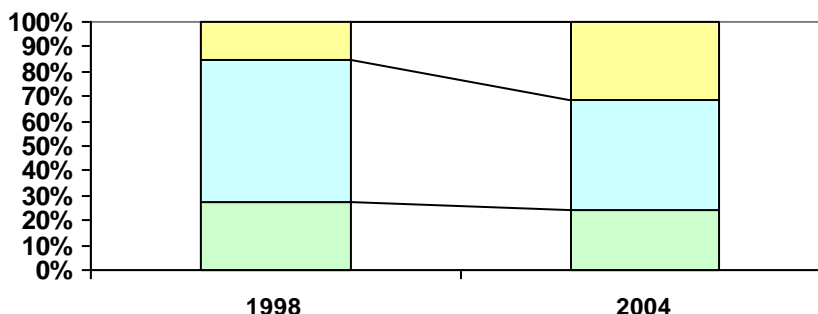

■ 2259 osób w wieku przedprodukcyjnym
 ■ 4158 osób w wieku produkcyjnym
 ■ 2892 osób w wieku poprodukcyjnym

Źródło: Urząd Gminy Pysznicza 2004

Teren gminy Pysznicza zamieszkuje 9309 osób. W porównaniu do lat poprzednich, kiedy to w roku 1995 w gminie mieszkało 9074 osoby a w roku 1998 — 9243 osoby, można zauważyć tendencję wzrostową liczby mieszkańców.

Z ogółu 9309 osób 24 proc. stanowią dzieci i młodzież, 45 proc. ludności osiągnęło wiek produkcyjny, a aż 31 proc. wiek poprodukcyjny.

■ wiek przedprodukcyjny ■ wiek produkcyjny ■ wiek poprodukcyjny

Źródło: Urząd Gminy Pysznicza 2004

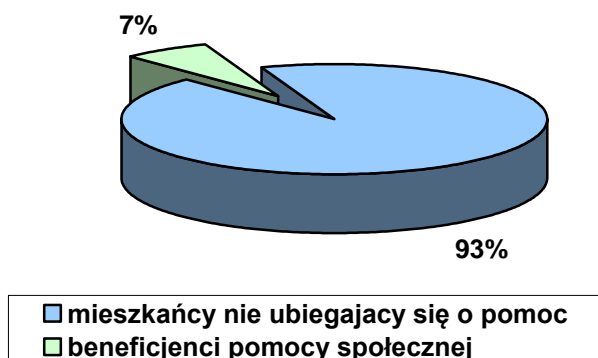
Niestety w porównaniu do lat poprzednich nastąpił wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym — z 1381 osób w roku 1998 do aż 2892 w 2004 roku. Liczba osób w tym przedziale wiekowym wzrosła kosztem spadku liczby osób w przedziale wieku produkcyjnego — z 5311 osób w 1998 na 4158 osób w 2004 roku. Nastąpił również spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym — z 2551 osób w 1998 roku do 2259 osób w 2004 roku. Dane wskazują na postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa gminy Pysznica.

3.2. PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

W gminie Pysznica liczba osób objętych pomocą społeczną utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Z wyjątkiem roku 2002, w którym odnotowano wzrost liczby beneficjentów pomocy społecznej o ok. 9 proc., liczba odbiorców świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej w Pysznicy oscyluje wokół 600 osób. Również podobna ilość osób i rodzin korzysta z różnorodnych form wsparcia.

Porównywalnie kształtują się także wielkości wydatków ogółem przeznaczonych na pomoc społeczną. Im większe zapotrzebowanie i ilość beneficjentów tym większa pula środków finansowych. W ramach zapotrzebowania na pomoc w 2002 roku znacznie wzrosły wydatki na pomoc społeczną, zarówno te świadczone z budżetu gminy, jak i z budżetu państwa.

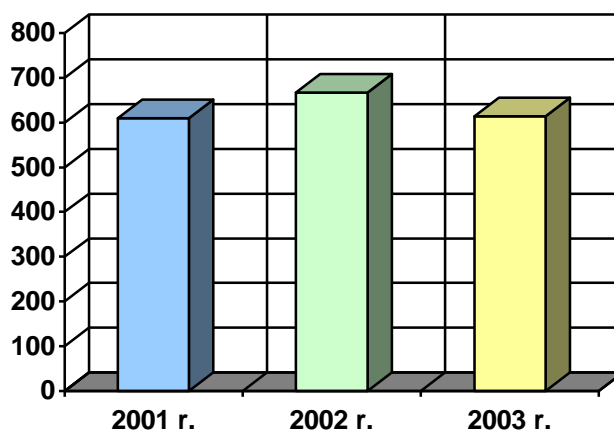
Mieszkańcy a beneficjenci Ośrodka Pomocy Społecznej

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pysznicy 2004

W roku 2003 beneficjenci Ośrodka Pomocy Społecznej w Pysznicy stanowili 7 proc. ogółu mieszkańców gminy.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2001-2003

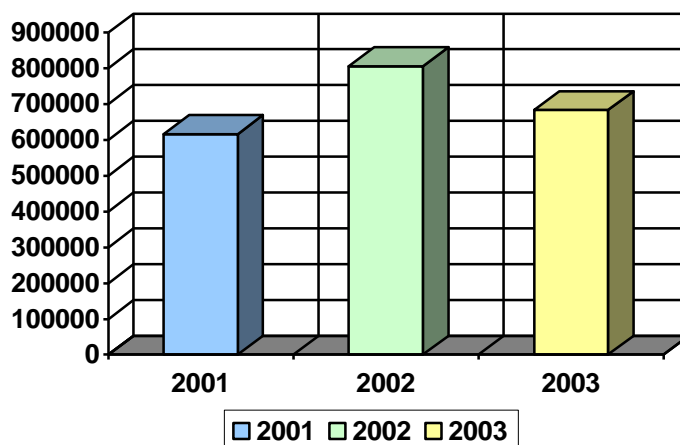

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pysznicy 2004

Ogółem na przestrzeni ostatnich lat pomocą społeczną w gminie Pysznica objęto w roku: 2001 — 610 osób pozostających w 426 rodzinach, 2002 — 667 osób pozostających w 436 rodzinach, 2003 — 614 osób pozostających w 374 rodzinach.

Ośrodek Pomocy Społecznej objął również swym wsparciem 256 najbardziej potrzebujących dzieci w wieku szkolnym, którym zapewnił dożywianie.

Wielkość wydatków przeznaczonych na pomoc społeczną w latach 2001-2003

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pysznicy 2004

Wielkość nakładów przeznaczanych na pomoc społeczną także podąża za tendencjami ilościowymi beneficjentów ubiegających się o wsparcie. Wielkość środków z budżetu gminy na zadania własne od roku 2001 uległa zwiększeniu i w roku 2003

wyniosła 173.728 zł, natomiast wielkość środków z budżetu państwa na zadania zlecone wzrosła w roku 2002 wraz ze wzrostem liczby odbiorców i została zmniejszona w 2003, wraz ze spadkiem liczby osób ubiegających się o pomoc. Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2001 — 616.820 zł, w roku 2002 — 806.646 zł, a w 2003 roku — 683.451 zł.

Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS w latach 2001-2003
--

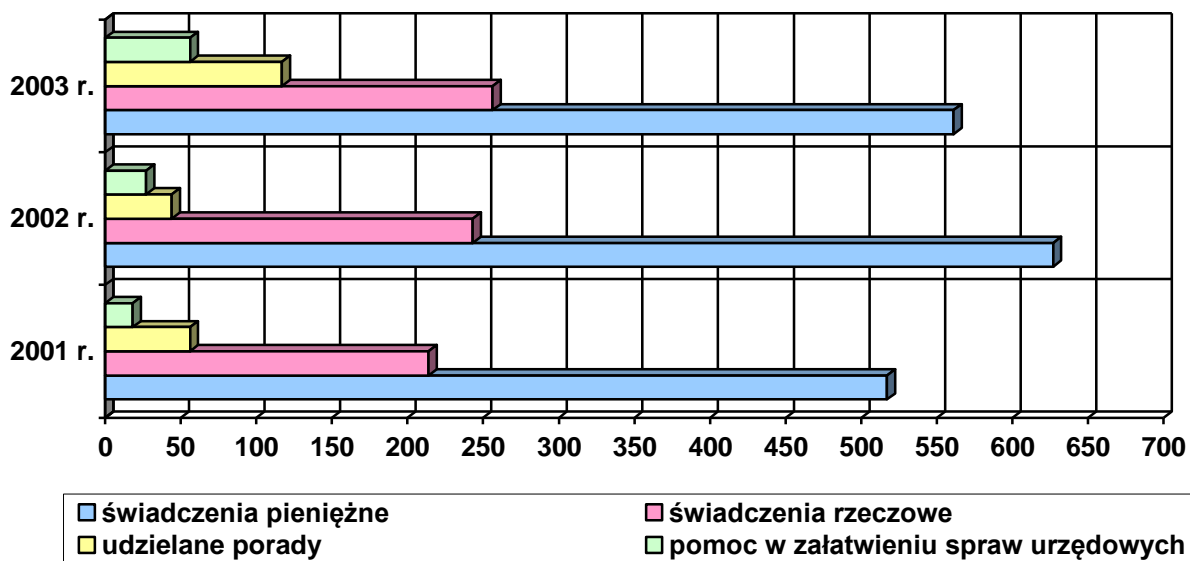
Ośrodek Pomocy Społecznej w Pysznicy na przestrzeni lat 2001/2003 udzielił następujących rodzajów pomocy w liczbie:

Typ świadczeń	2001 r.		2002 r.		2003 r.	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	517	426	627	436	561	374
Rzeczowe	214	110	243	112	256	125
Udzielanie porad	56	56	44	44	117	117
Pomoc w załatwieniu spraw urzędowych	18	18	27	27	56	56

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pysznicy 2004

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Pysznicy z roku na rok wzrasta wśród beneficjentów zapotrzebowanie na pomoc pozafinansową. Zauważono największy wzrost liczby udzielanych porad, następuje także wzrost świadczonej pomocy w załatwianiu spraw urzędowych oraz pomocy w formie świadczeń rzeczowych. Natomiast środki finansowe są rozdysponowywane elastycznie — w zależności od potrzeb.

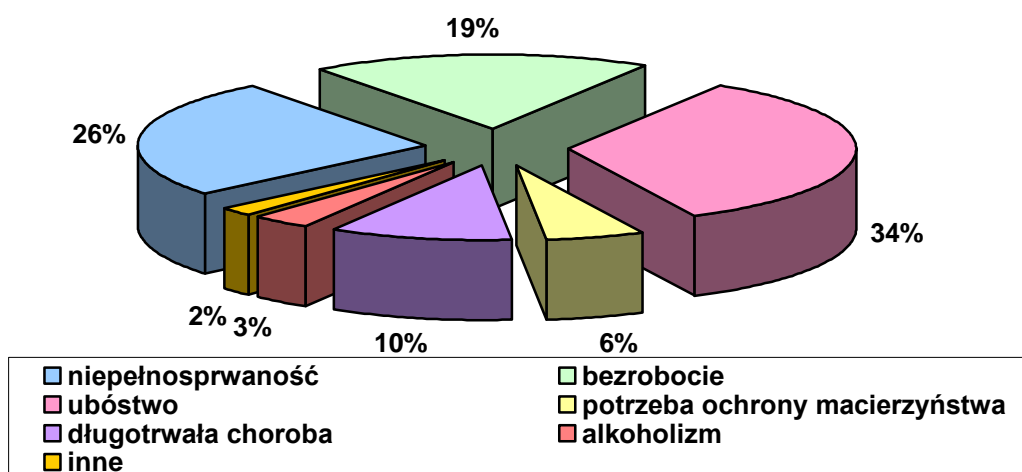
Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS w latach 2001-2003

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pysznicy 2004

Analiza danych pozwala stwierdzić, iż świadczenia pieniężne są preferowaną przez beneficjentów formą pomocy. Pozytywnym zjawiskiem jest również dość wysoka liczba udzielanych świadczeń rzeczowych.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2003 r.

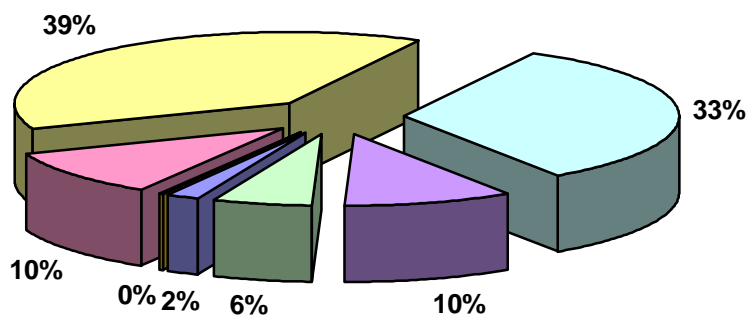
Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pysznicy 2004

Zasadniczą przyczyną w związku, z którą mieszkańcy gminy Pysznica wnioskujeją o pomoc z systemu pomocy społecznej, jest ubóstwo — 184 beneficjentów, co stanowi

34 proc. ogółu korzystających ze świadczeń pomocowych w 2003 roku. Do kolejnych powodów trudnej sytuacji życiowej zalicza się niepełnosprawność — 141 beneficjentów oraz bezrobocie — 103 beneficjentów. Niepełnosprawność, jak również brak zatrudnienia, nie są tylko indywidualnymi problemami człowieka nimi dotkniętego, ale niewątpliwie wpływają na życie i funkcjonowanie całej rodziny, mogą przyczyniać się do powstawania problemu ubóstwa, pauperyzacji społeczeństwa, wzrostu problemów i patologii. Często prowadzą do frustracji, izolacji, wykluczenia czy marginalizacji społecznej jednostki.

Poważną przyczyną udzielanego wsparcia w gminie jest również długotrwała choroba — dotyczy 57 beneficjentów, oraz potrzeba ochrony macierzyństwa — 30 odbiorców. Ponadto Ośrodek Pomocy Społecznej wspierał także osoby dotknięte problemem alkoholizmu — 18 osób oraz z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego — ogółem 5 rodzin. Wspierał również 2 osoby mające trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz 3 osoby bezdomne.

Struktura demograficzna beneficjentów pomocy społecznej w 2003 r.

osoby w wieku 16 - 21 lat	osoby w wieku 22 - 30 lat	osoby w wieku 31 - 40 lat
osoby w wieku 41 - 50 lat	osoby w wieku 51 - 60 lat	osoby w wieku 61 - 70 lat
osoby powyżej 71 lat		

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pysznicy 2004

Najliczniejsze grupy osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej stanowią mieszkańcy znajdujący się w wieku produkcyjnym — osoby w wieku od 31 do 40 lat w liczbie 238 (39 proc. ogółu) oraz osoby w wieku od 41 do 50 lat w liczbie 200 beneficjentów (33 proc. ogółu).

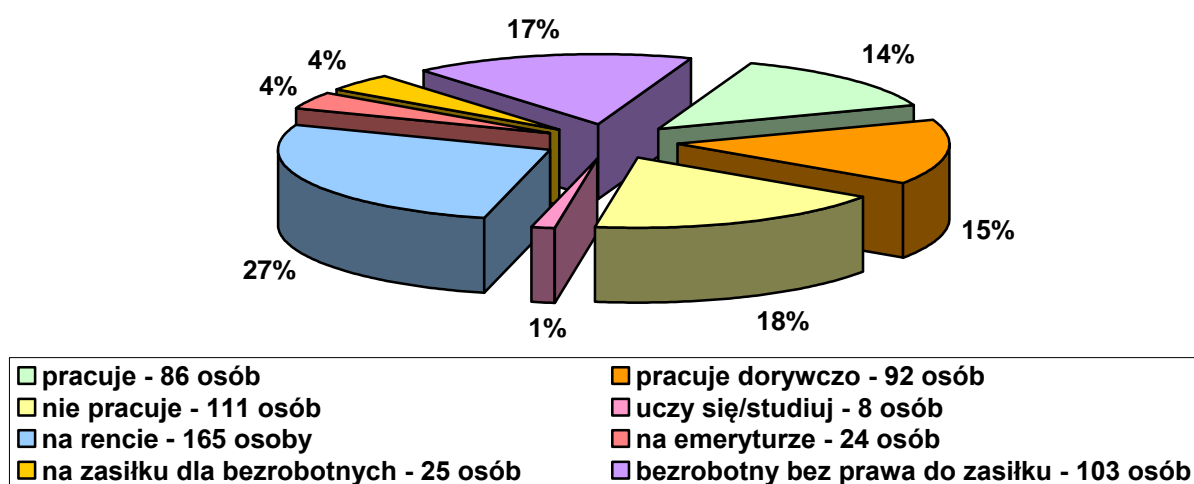
Kolejne dwie liczne grupy beneficjentów pomocy społecznej to osoby znajdujące się w wieku produkcyjnym mobilnym, w przedziale wiekowym od 22 do 30 lat — 62 osoby oraz w wieku produkcyjnym niemobilnym 51 do 60 — również 62 osoby.

Z danych wynika, iż osoby w wieku produkcyjnym są w najwyższym stopniu zagrożone wieloma problemami społecznymi, zmuszającymi ich do szukania wsparcia w ośrodkach pomocy społecznej. Jest to zjawisko istotnie niepokojące, które powinno skłaniać do refleksji i działań, gdyż jego skutki mogą dosięgać niepełnoletnich członków rodzin potrzebujących pomocy i stać się początkiem innych, złożonych problemów społecznych.

Na tym tle w miarę korzystnie jawi się sytuacja osób w wieku poprodukcyjnym — od 61 do 70 lat (32 beneficjentów) oraz osób powyżej 70 lat (12 beneficjentów). Osoby te w mniejszym stopniu ubiegają się o pomoc z systemu wsparcia społecznego, być może z uwagi na możliwość pobierania świadczeń emerytalnych.

Natomiast osoby młode, w wieku od 16 do 21 lat (2 beneficjentów) w najmniejszym stopniu ubiegają się o wsparcie z systemu pomocy społecznej.

Beneficjenci pomocy społecznej a ich aktywność zawodowa w 2003 r.

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pysznicy 2004

Okazuje się, iż najliczniejszą grupą odbiorców pomocy społecznej są osoby dorosłe utrzymujące się z renty socjalnej. Stanowią one aż 27 proc. ogółu beneficjentów. Dane te potwierdzają wnioski, iż zarówno długotrwała choroba, jak i niepełnosprawność są istotnymi problemami mieszkańców gminy Pysznica.

Do następnych dwóch większych grup beneficjentów zaliczyć można zarówno

osoby nie pracujące — łącznie 111 beneficjentów oraz osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku — 103 beneficjentów. Również pracujący dorywczo — 92 osoby, jak i posiadający pracę — 86 osób, dość licznie ubiegają się o pomoc. Wynika z tego, iż brak pracy nie jest podstawową przyczyną wsparcia, a w trudnej sytuacji ogółu 7 proc. mieszkańców gminy są zarówno ci otrzymujących, jak i nie posiadający stałych dochodów. Należy również dodać, że w gminie Pysznica większość mieszkańców utrzymuje się z pracy we własnym gospodarstwie rolnym i być może trudności związane z tą działalnością zmuszają do poszukiwania wsparcia materialnego w systemie pomocy społecznej.

O wsparcie sporadycznie ubiegają się również osoby nie posiadające pracy ale otrzymujące zasiłek dla bezrobotnych (25 beneficjentów) oraz osoby z prawem do świadczeń emerytalnych (24 beneficjentów). Pomoc społeczna w Pysznicy wspiera również studiujących i uczących się — łącznie 8 osób.

3.3. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym zgodnie z definicją ustawową jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. Najbardziej dramatyczną sytuację mają rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą, zanikiem autorytetu rodzicielskiego, co może prowadzić do rozpadu rodziny. Pojawia się także groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Zwiększanie się grupy bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej łączy się ze wzrostem zadań i wydatków oraz koniecznością dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Dominującą formą pomocy są świadczenia pieniężne oraz żywność. Jednak z uwagi na ograniczone środki, pomoc ta staje się relatywnie niska. Podstawowe znaczenie w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia ma jednak praca socjalna i przyjmuje ona zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie, jak również technika kontaktu, która pozwala na to, by pomoc – jej forma, wysokość i okres świadczenia – uzależniona była od aktywności bezrobotnego i jego rodziny. Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga odpowiednich form oddziaływań.

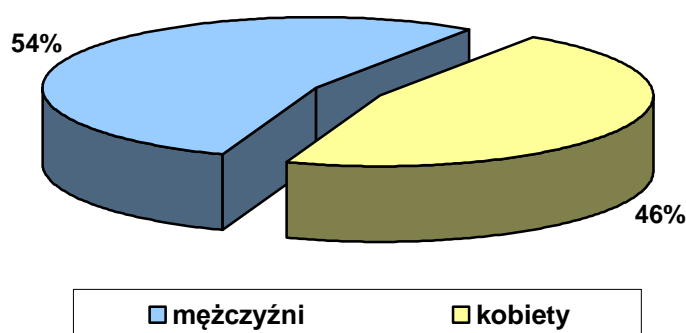
W województwie podkarpackim pod koniec 2003 roku zanotowano 16,7 proc. stopę bezrobocia. Dla porównania w tym samym okresie stopa bezrobocia w kraju wynosiła 18 proc. Najwyższa stopa bezrobocia w województwie podkarpackim

występuje w obszarze problemowym środkowo-zachodnim oraz południowym, a najniższa w obszarze środkowym, który obejmuje swym zasięgiem m.in. powiat stalowowolski. Do głównych problemów województwa należy bardzo wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych (55,5 proc. w końcu grudnia 2003 roku) oraz wysoki odsetek osób bezrobotnych w przedziale wieku do 34 lat (60 proc. ogółu bezrobotnych). Dane świadczą o tym, iż wobec stałego, wysokiego wzrostu ludności w wieku produkcyjnym, istniejące zasoby ludzkie są wykorzystywane w sposób dalece niewystarczający.

Natomiast w powiecie stalowowolskim na koniec 2003 roku stopa bezrobocia wyniosła mniej niż średnia wojewódzka — 14,5 proc. Z pośród 7977 osób bezrobotnych, stanowiących ponad 7 proc. ogółu mieszkańców powiatu, większość wyniosły kobiety nie posiadające zatrudnienia — 4222 osoby.

W gminie Pysznica na dzień 12 grudnia 2003 roku w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Stalowej Woli zarejestrowanych było 556 osób nie posiadających zatrudnienia, co stanowi 6 proc. ogółu osób zamieszkujących gminę.

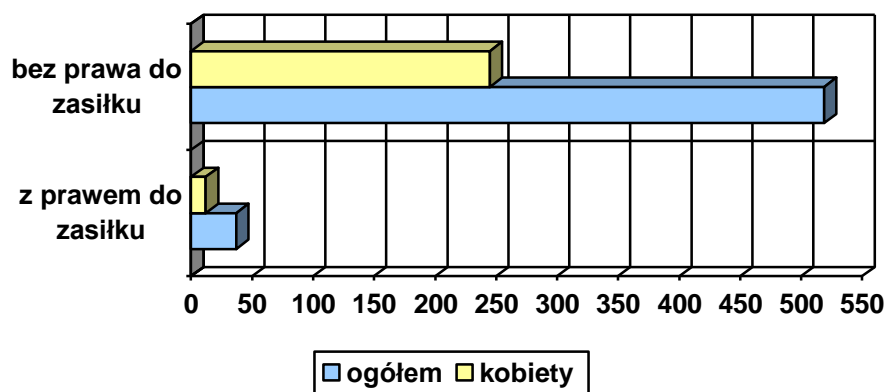
Liczba osób bezrobotnych

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli 2004

Z ogółu 556 bezrobotnych na koniec grudnia 2003 roku większość, bo 299 stanowili mężczyźni. Dane te rozkładają się odwrotnie niż w powiecie, gdzie kobiety przeważały w rejestrach bezrobotnych Urzędu Pracy.

Bezrobotni z prawem i bez prawa do zasiłku

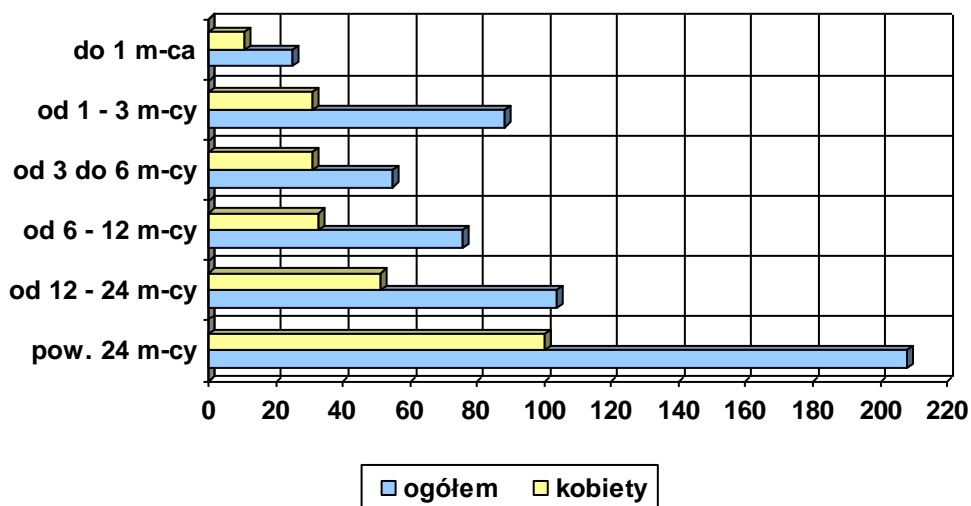
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli 2004

Przeważająca większość bezrobotnych, bo aż 93 proc. ogółu (519 osób) nie pobierała zasiłku dla bezrobotnych. Natomiast tylko 7 proc. (37 osób) posiadało prawo do zasiłku. W obu przypadkach większość stanowili mężczyźni. Sytuacja taka świadczyć może o postępującej pauperyzacji społeczeństwa, a co za tym idzie o wzroście zapotrzebowania na różne formy pomocy społecznej.

W strukturze bezrobotnych 34 osoby zarejestrowane straciły pracę z przyczyny niezależnych — stało się to na skutek zwolnień grupowych w zakładach pracy.

Poniższe zestawienia obrazowo oddają strukturę i specyfikę zjawiska bezrobocia w gminie Pysznica według danych liczbowych z dnia 31 grudnia 2003 roku.

Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

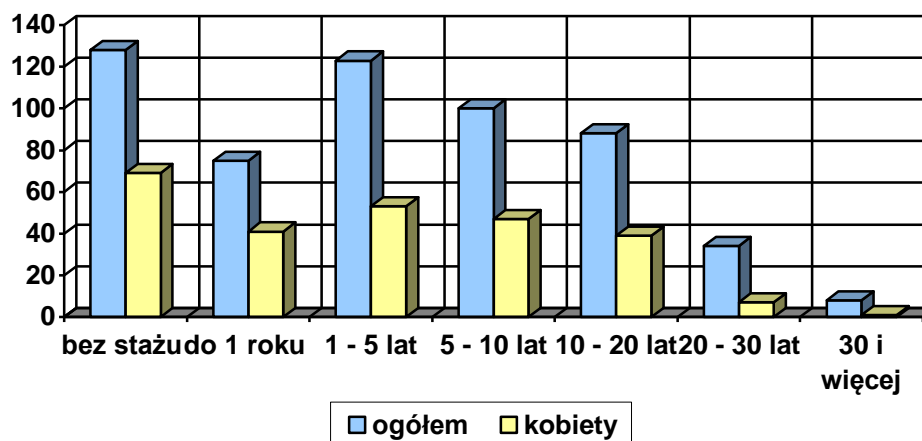

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli 2004

Z analizy danych wynika, iż najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowią bezrobotni trwale, a więc osoby bezskutecznie poszukujące zatrudnienia od ponad 2 lat ogółem 208 osób, w tym większość, bo 108 stanowią mężczyźni.

Bezrobotni pozostający bez pracy krócej niż 1 miesiąc stanowią ogółem 25 osób z wszystkich zarejestrowanych, w tym 11 kobiet. Natomiast liczba osób pozostających bez zatrudnienia do 3 miesięcy wzrasta ponad trzykrotnie: z 25 na 88, w tym 31 osób to kobiety. Do 6 miesięcy nie posiada żadnego zatrudnienia ogółem 55 osób, w tym większość — 31 kobiet. Bezrobotni poszukujący pracy przez okres od 6 do 12 miesięcy stanowią ogółem 76 osób, w tym 33 kobiety, a bezrobotni poszukujący pracy przez okres 12 – 24 miesięcy to ogółem 104 osób, z czego 51 kobiet.

Bezrobotni według stażu pracy

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli 2004

Najliczniej reprezentowaną grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby nie posiadające żadnego stażu zawodowego, czyli absolwenci bądź osoby nigdy nie pracujące, w sumie 128 osób bezrobotnych oraz osoby ze stażem od 1 roku do 5 lat — 123 osoby pozostających bez pracy. Wśród tych osób kobiety stanowiły większość w przypadku osób nieposiadających stażu — 69 osoby, a mniejszość w przypadku stażu od 1 do 5 lat — tylko 53 osoby.

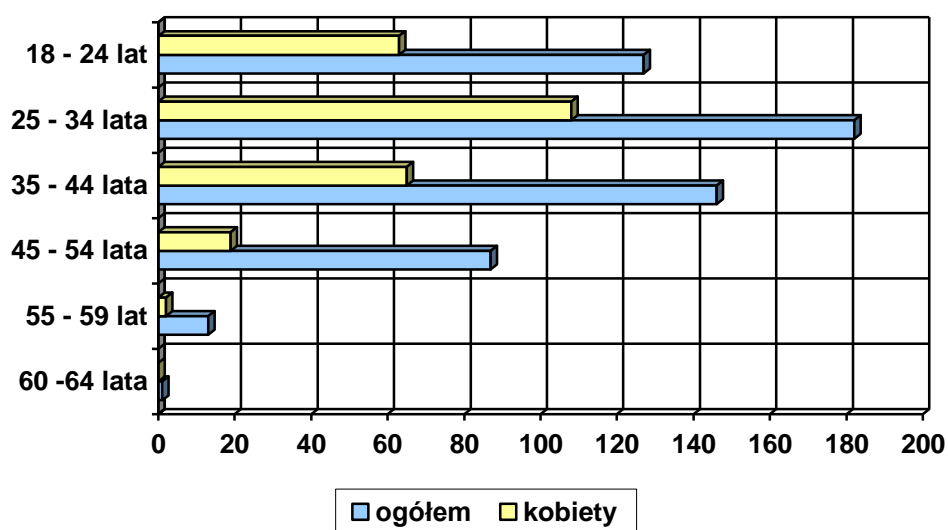
Kolejne trzy liczne grupy bezrobotnych, to bezrobotni ze stażem od 5 do 10 lat — 100 osób, osoby nieposiadające pracy a legitymujący się stażem od 10 do 20 lat — 88 osób, oraz bezrobotni ze stażem do 1 roku pracy — 75 osób.

Warto zwrócić uwagę, że niewiele jest osób bezrobotnych z wysokim stażem pracy (30 lat) tylko 8 bezrobotnych, w tym 1 kobieta. Można wnioskować, iż

najprawdopodobniej są to osoby, które w większości nabyły już uprawnienia emerytalne bądź też prawo do świadczeń przedemerytalnych. Pozytywnym zjawiskiem jest niewielka liczba bezrobotnych kobiet w tej grupie bezrobotnych.

Dane liczbowe wykazują, iż w gminie Pysznica nie ma reguły, co do liczby osób bezrobotnych według stażu pracy. Należy jednak wziąć pod uwagę, że najliczniejszą grupę osób stanowią ci z najmniejszym stażem pracy, którzy mają utrudnione rozpoczęcie kariery zawodowej, często są to osoby młode, które kończą naukę, szukają pierwszej pracy bądź legitymują się krótkim doświadczeniem zawodowym. I nierzadko zderzają się z rzeczywistością rynku pracy, w którym tendencjami są ograniczanie miejsc pracy oraz poszukiwanie specjalistów, już nie tylko absolwentów szkół wyższych, ale przede wszystkim z co najmniej kilkuletnim doświadczeniem w danej branży.

Bezrobotni według wieku

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli 2004

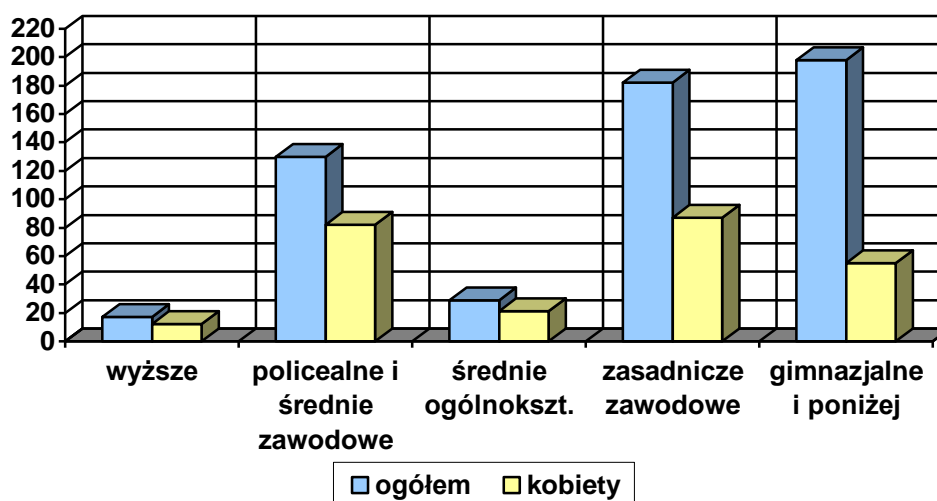
Najliczniejszą grupę osób pozostających bez pracy stanowią ludzie młodzi w wieku od 25 do 34 lat. W rejestrach figuruje ich 182 ogółem, w tym ponad połowę stanowią kobiety — 93 osoby (59 proc.). Mając na uwadze stały wysoki wzrost ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy, dane statystyczne wskazują na fakt, iż istniejące zasoby ludzkie nie są wystarczająco wykorzystywane na rynku pracy.

Kolejną liczną grupą są osoby w wieku od 35 do 44 lat — 146 bezrobotnych, z czego 65 to kobiety (45 proc.). Natomiast z dniem 31 grudnia 2003 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zewidencjonowano 127 osób w przedziale wiekowym od 18 do 24 lat, w

tym 63 kobiety, a w grupie od 45 do 54 lat – ogółem 87 osób, z czego tylko 19 kobiet (22 proc.).

W grupie wiekowej od 55 do 59 lat zarejestrowanych bezrobotnych było tylko 13 osób, w tym 2 kobiety (15 proc.), natomiast w grupie powyżej 60 lat zewidencjonowano 1 mężczyznę. Dane te oddają pozytywny obraz osób starszych, które, jak można mniemać, albo są w dalszym ciągu czynne zawodowo bądź zostały już objęte świadczeniami przedemerytalnymi.

Bezrobotni według wykształcenia

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli 2004

Poziom wykształcenia ma istotny wpływ na sytuację osoby na rynku pracy. Jak wskazuje wykres, najwyższe bezrobocie osiąga osób z legitymujących się najniższym poziomem wykształcenia — to jest gimnazjalnym i niższym. W tym przedziale aż 198 osób posiada status bezrobotnego, z czego tylko 55 to kobiety, stanowiące mniejszość, bo 28 proc. ogółu. Kolejną liczną grupą bezrobotnych są osoby z niskim wykształceniem — zasadniczym zawodowym — w liczbie 182 pozostających bez pracy. W tej liczbie kobiety stanowią 87 zarejestrowanych, czyli 48 proc.

Problem braku zatrudnienia w najmniejszym stopniu dotyczy osób z wykształceniem wyższym, 17 osób ogółem, z czego kobiety stanowią 89 proc. (12 osób) oraz wykształceniem średnim ogólnokształcącym — 29 bezrobotnych, w tym większość (72 proc. — 21 osób) stanowią kobiety. Te liczby wskazują jak istotne jest, kształcenie na wysokim poziomie dzieci i młodzieży oraz doksztalcanie dorosłych.

Zastanawiający jest natomiast fakt istnienia dość licznej grupy osób pozostających bez pracy z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Osób o statusie bezrobotnego jest w tym przedziale 130, z czego większość w liczbie 82 osób to kobiety (63 proc.).

3.4. KWESTIA UZALEŻNIEŃ I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

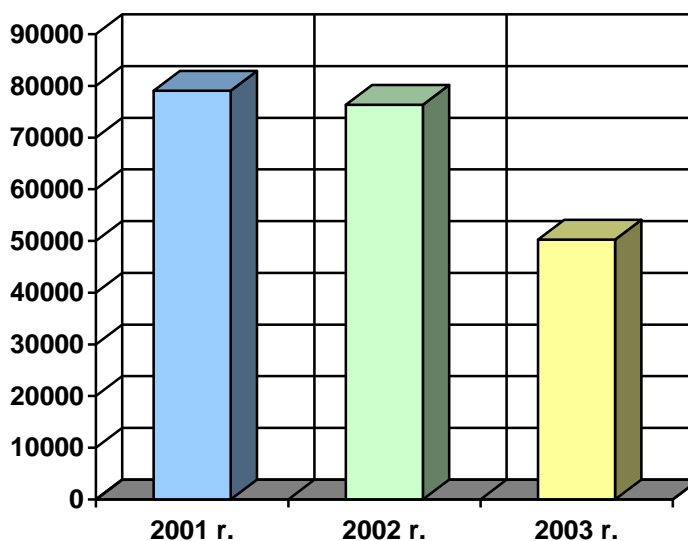
Alkoholizm oraz inne uzależnienia, takie jak narkomania i nikotynizm, to zauważalne zjawiska w obszarze pomocy społecznej. Są one trudne do rozwiązania, gdyż zarówno ich źródłem, jak i ich skutkiem są inne problemy.

Nadużywanie alkoholu i środków psychoaktywnych powoduje szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Następstwa te dotyczą nie tylko zdrowia fizycznego i psychicznego. Głównymi problemami współwystępującymi wraz z uzależnieniami są bezdomność, bezrobocie, ubóstwo, dysfunkcje rodziny, długotrwała choroba, przestępczość — w tym przemoc w rodzinie. Wśród przyczyn popadania w alkoholizm można wymienić uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utrata zatrudnienia. Zjawisko narkomani wzrasta z kolei z powodu zwiększającej się dostępności do środków psychoaktywnych, pewnego rodzaju mody na zażywanie narkotyków wśród młodzieży, braku autorytetów i celów życiowych.

Alkohol nie jest lub jest nieujawnioną patologią życia społecznego na terenie gminy. Z ponad 600 beneficjentów Ośrodka Pomocy Społecznej w Pysznicy w 2003 roku tylko 18 rodzin ubiegających się o pomoc, swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym.

W 2003 roku Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 2 wnioski dotyczące skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, które zostały skierowane do odpowiednich placówek leczniczych. W 2003 roku nie przeprowadzono żadnej kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2001-2003

Źródło: Urząd Gminy w Pysznicy 2004

Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2001, w którym wynosiła 79 063 zł. W roku 2002 stanowiła mniej o ponad 3 proc. i wyniosła 76 340 zł, natomiast w roku 2003 zmniejszyła się aż o ponad 34 proc. i równała się 50 235 zł. Zmniejszenie środków finansowych na profilaktykę, jest spowodowane mniejszymi wpływami z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

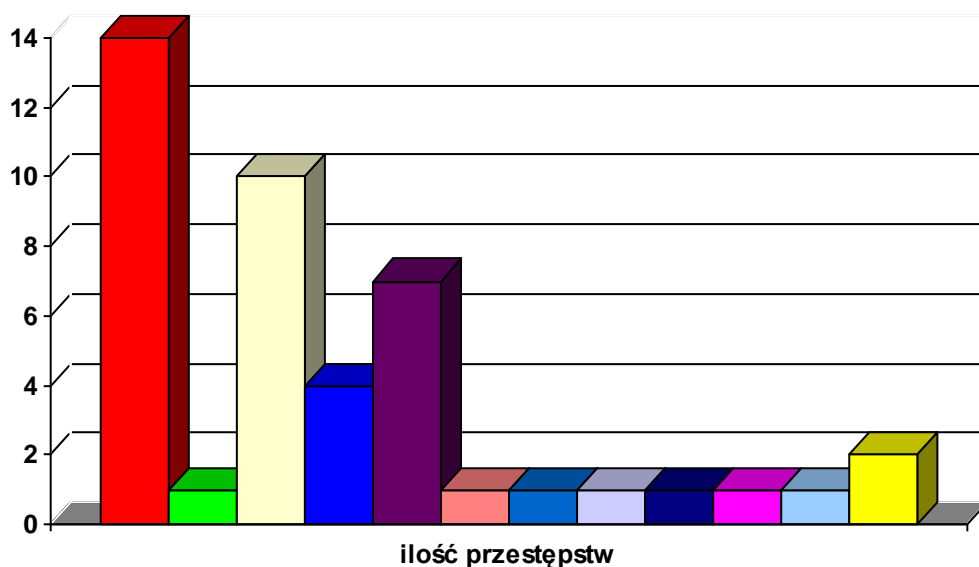
Sprawami profilaktyki zajmują się: Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, Szkoły, Policja.

3.5. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Pysznica.

Z przeprowadzonej analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2003 r. wynika, że na terenie działania Posterunku Policji w Pysznicy stwierdzono 44 przestępstwa.

Przestępczość na terenie gminy w 2003 r.

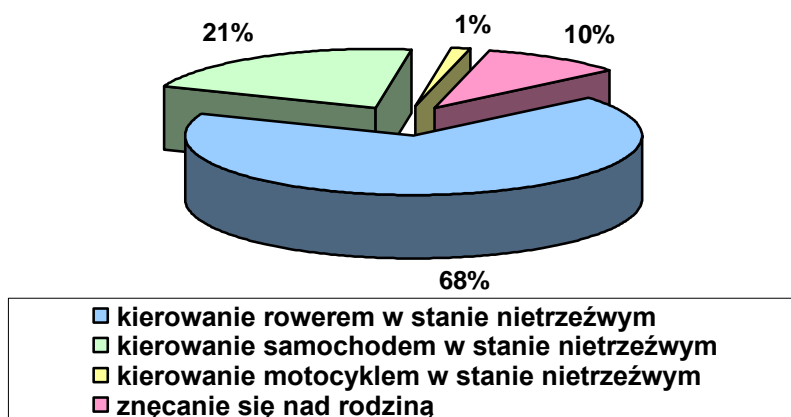

■ kradzież z włamaniem	■ usiłowanie włamania
■ kradzież mienia	■ wyrąb i kradzież drzewa
■ znęcanie nad rodziną	■ wypadek drogowy
■ podrobienie dokumentów	■ kłusownictwo
■ budowa bez zezwolenia	■ niezastosowanie się do wyroku sądu
■ uszkodzenie mienia	■ niealimentacja

Źródło: Posterunek Policji w Pysznicy 2003

Najczęściej popełnianymi przestępstwami na terenie gminy są: kradzieże z włamaniem (14 przypadków), kradzieże mienia (10 przypadków) oraz znęcanie się nad rodziną (7 przypadków).

Przestępczość alkoholowa na terenie gminy w 2003 r.

Źródło: Posterunek Policji w Pysznicy 2003

Istotną kwestią związaną z problemem nadużywania alkoholu jest przestępczość alkoholowa. Posterunek Policji w Pysznicy w 2003 roku zarejestrował w sumie 70 przestępstw związanych z problemem alkoholowym.

Największa liczba wykroczeń — łącznie 47 zdarzeń to kierowanie rowerem w stanie nietrzeźwym, z czego 23 odnotowano we wsi Pysznicza, 13 w Jastkowicach, 7 we wsi Kłyżów, 2 w Brandwicy a po 1 zdarzeniu we wsi Chłopska Wola i Krzaki. Kolejne odnotowane przestępstwa to kierowanie samochodem w stanie nietrzeźwym — w sumie 15 zdarzeń, z czego 9 w Pysznicy, po 2 we wsi Jastkowice i Krzaki oraz po 1 we wsi Kłyżów i Studzieniec. Posterunek Policji odnotował również 1 przypadek kierowania motocyklem w stanie upojenia alkoholowego, który miał miejsce w Pysznicy.

Niepokojącym zjawiskiem jest występowanie na terenie gminy Pysznicza problemu znęcania się nad rodziną. W 2003 roku odnotowano aż 7 przypadków przemocy w rodzinie, z czego 4 we wsi Jastkowice, 2 w Pysznicy oraz 2 we wsi Kłyżów. Dlatego istotne jest, by w gminie Pysznicza prowadzić działania prewencyjne oraz profilaktyczne, zapobiegające tego rodzaju przestępstwom oraz uświadamiać społeczeństwo w kwestiach możliwej pomocy i kierować wsparcie psychoterapeutyczne do ofiar, jak i sprawców przemocy.

3.6. KWESTIA ZDROWIA

Zdrowie, według definicji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), oznacza dobre samopoczucie fizyczne, psychiczne i społeczne, pozwalające na prowadzenie przez człowieka produktywnego, sensownego i twórczego życia w sferze tak społecznej, jak i ekonomicznej. Przyjęta zasada równości, sprawiedliwości i partycypacji w zdrowiu stanowi istotną przesłankę w realizowaniu podstawowego prawa do zdrowia i korzystania z usług służby zdrowia.

Polityka społeczna mając na względzie stan zdrowia jednostki bierze pod uwagę czynniki ekonomiczne i społeczne. Jej zadaniem jest m.in. wyrównywanie dostępu do służby zdrowia oraz tworzenie warunków dla zdrowia społeczeństwa. Natomiast badając kwestie zdrowia polityka społeczna rozróżnia jej trzy dziedziny:

- profilaktykę — zapobieganie chorobom w społeczeństwie poprzez kształtowanie odpowiedniego rozwoju człowieka oraz warunków jego życia wpływających na jego zdrowie,
- lecznictwa — nastawienie na człowieka chorego, na rozpoznanie i leczenie,

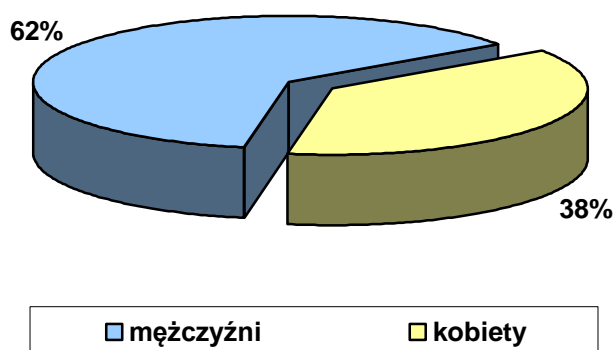
- rehabilitację — przywracanie do zdrowia, sprawności i przydatności społecznej ludzi dotkniętych kalectwem lub upośledzonych fizycznie, psychicznie, społecznie.

Zadania służby zdrowia w dziedzinie leczenia i rehabilitacji w gminie realizuje Gminny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Pysznicy oraz Ośrodek Zdrowia w Jastkowicach i Punkt Lekarski w Kłyżowie. Opiekę medyczną sprawuje tam 3 lekarzy medycyny (2 ogólni i 1 pediatra) oraz 3 lekarzy stomatologów. Ponadto na terenie gminy swą działalność prowadzi pięć prywatnych gabinetów lekarskich.

3.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem w dobie obecnej niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna prowadzić aktywne działania, na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie pracować na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse i warunki korzystania z przysługujących im praw.

Struktura demograficzna osób niepełnosprawnych w gminie Pysznica

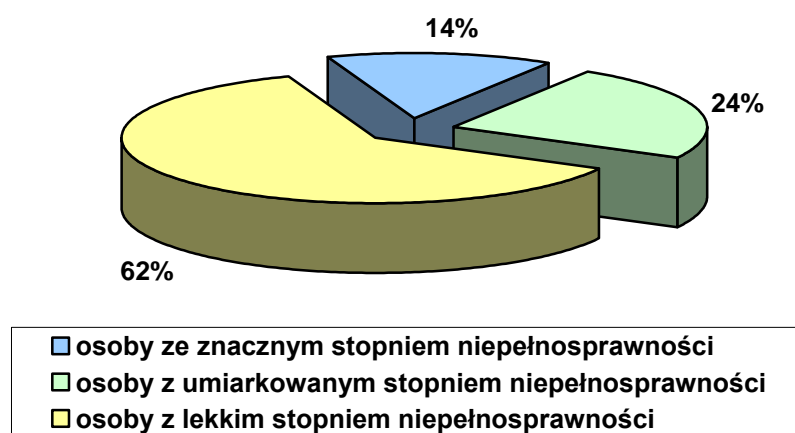

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pysznicy 2004

Z pośród ponad 9 tysięcy mieszkańców gminy Pysznicza 1370 osób (ok. 15 proc.) stanowią osoby niepełnosprawne. Dane te są zgodne ze średnią krajową, która wynosi niewiele ponad 15 proc. Większość spośród 98 proc. dorosłych osób niepełnosprawnych stanowią mężczyźni — 841 osób, natomiast kobiet z problemem niepełnosprawności w gminie jest 505 osób. Pozostałe 2 proc. ogółu niepełnosprawnych stanowią dzieci w wieku do 16 lat — łącznie 24 osoby.

Spośród 1370 osób niepełnosprawnych tylko 116 (ok. 8 proc.) jest czynnych zawodowo. Z czego 9 osób pracuje w zakładach pracy chronionej a 107 znalazło zatrudnienie na otwartym rynku pracy. Natomiast 9 osób niepełnosprawnych posiada status bezrobotnego a 4 osoby poszukują pracy.

Stopień niepełnosprawności mieszkańców gminy

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pysznicy 2004

Z ogółu niepełnosprawnych zamieszkujących gminę Pysznicza, największą grupę (62 proc.) stanowią osoby z orzecznym lekkim stopniem niepełnosprawności — 846 osób. Natomiast osób z orzecznym umiarkowanym stopniem niepełnosprawności jest w gminie 326 (24 proc.) a ze stopniem znacznym — 198 osób niepełnosprawnych (14 proc.).

Na terenie gminy kwestią osób niepełnosprawnych zajmuje się wyłącznie Ośrodek Pomocy Społecznej. W roku 2003 z powodu niepełnosprawności z świadczeń Ośrodka skorzystało 141 beneficjentów i problem ten jest drugą, co do liczby odbiorców pomocy społecznej, przyczyną udzielania wsparcia.

W gminie brakuje przede wszystkim organizacji pozarządowych oraz oddziałów integracyjnych dla dzieci niepełnosprawnych zarówno w przedszkolu, jak i w szkołach, które stanowiłyby konkretny rodzaj wsparcia dla osoby niepełnosprawnej.

3.8. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY PYSZNICA

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego zidentyfikowano problemy społeczne gminy Pysznica, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do radnych oraz osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak ośrodki zdrowia, kościoły, szkoły, organizacje pozarządowe.

Z 24 nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

3.8.1. Atuty i potencjał rozwojowy oraz słabe strony gminy

Według respondentów dużym atutem gminy Pysznica jest położenie geograficzne i niewielka odległość do Stalowej Woli — ośrodka przemysłowego oraz dobrze rozwinięta infrastruktura komunalna. Natomiast potencjałem rozwojowym gminy jest czyste środowisko, duża ilość terenów zielonych, zróżnicowanych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym oraz cisza i spokój okolicy, cech sprzyjających rekreacji i turystyce. Mieszkańcy gminy cenią sobie również brak anonimowości wśród społeczności lokalnej i poczucie bezpieczeństwa publicznego.

Natomiast najczęściej wymienianą słabością gminy Pysznica, jest pogłębiające się bezrobocie, prowadzące do ubożenia i pauperyzacji ludności. Respondenci wskazują na brak perspektyw rozwojowych dla młodych ludzi, którzy dopiero rozpoczynają swą karierę zawodową, brak nowych inwestorów tworzących miejsca pracy oraz migracje młodych osób z terenów gminy w poszukiwaniu pracy. Minusem gminy Pysznica jest również brak bazy lokalowej przeznaczonej na organizowanie alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, brak miejsc

do spotkań towarzyskich, brak instytucji zajmujących się opieką nad dzieckiem po zajęciach szkolnych. Respondentów niepokoi również spadek przyrostu naturalnego w gminie oraz pogłębiająca się przepaść społeczna wśród mieszkańców Pysznicy.

Ankietujący wskazali również na problemy natury infrastrukturalnej gminy, takie jak zły stan dróg i chodników, brak odpowiednich dróg transportu ciężkiego, i nierozwinięta sieć kanalizacyjna, brak bazy gastronomiczno-rozrywkowej. Zwrócono również uwagę na problemy natury przestępczej — wzrost kradzieży, niszczenie mienia w gminie oraz nadużywanie alkoholu przez niektórych mieszkańców w miejscach publicznych.

3.8.2. Najważniejsze problemy społeczne w gminie

Za najważniejsze problemy w gminie uznano bezrobocie oraz uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu. Oba problemy, silnie ze sobą skorelowane, według respondentów z coraz większą intensywnością dotyczą mieszkańców gminy i w niedalekiej przyszłości mogą być jeszcze bardziej odczuwalne. Ponadto większość ankietowanych wskazała na tendencje wzrostowe problemów związanych z pogłębiającym się i długotrwałym bezrobociem, będącym wynikiem braku perspektyw zawodowych.

Należy zauważyć, iż według oficjalnych statystyk problem alkoholizmu jest marginalny, wręcz nieistniejący jak na 9 tysięczną społeczność gminy Pysznicza. Natomiast według mieszkańców jest widocznym, negatywnym zjawiskiem społecznym.

Poważnym i narastającym problemem, wskazanym przez respondentów, jest również ubożenie mieszkańców gminy. Z pewnością jest ono spowodowane wzrostem bezrobocia i przyczynia się do pogłębiania patologii społeczeństwa, wzrostu izolacji społecznej osób ubogich, słabnącej roli rodziny oraz wzrostu przestępczości i chuligaństwa.

Mieszkańcy zwrócili również uwagę na narastający problem braku miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, brak grup wsparcia dla osób młodych potrzebujących pomocy oraz brak świetlic dla dzieci. Problemem jest także brak domów pomocy społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych. Respondentów niepokoi również rosnąca migracja ludzi młodych ze wsi na tereny uprzemysłowione w poszukiwaniu pracy, niski poziom kształcenia oraz brak zainteresowania mieszkańców samokształceniem i doskonaleniem zawodowych.

3.8.3. Szczególnie narażone grupy społeczne

Za osoby, których w największym stopniu dotyczą lokalne problemy społeczne, uznano dzieci i młodzież, przede wszystkim te pochodzące z rodzin biednych, wielodzietnych, dysfunkcyjnych. Wybór ten uzasadniano głównie ubóstwem oraz brakiem miejsc pracy w gminie Pysznica. Ponadto zwrócono uwagę na problemy młodzieży — absolwentów szkół, zarówno zawodowych i średnich, jak i wyższych, w znalezieniu pracy.

Za szczególnie narażonych uznano także grupę ludzi starszych i samotnych, osoby chore i niepełnosprawne oraz rodziny wielodzietne, ubogie i z problemem alkoholowym. Kolejną grupą mieszkańców, która odczuwa skutki problemów społecznych, są bezrobotni długotrwale, pozostających bez prawa do zasiłku i ich rodziny. Ponadto zwrócono również uwagę na osoby słabo wykształcone oraz rolników utrzymujących się z pracy w gospodarstwie.

W kwestii związanej z wyborem odbiorców, do których powinna trafiać pomoc, uznano, iż w pierwszej kolejności wspierać należy rodziny dysfunkcyjne, niewydolne wychowawczo, ubogie, z problemem alkoholowym i wielodzietne. Pomoc społeczna powinna otaczać opieką również osoby bezrobotne, niepełnosprawne oraz samotne, stare i chore przewlekle.

Wsparcie i środki finansowe należy także kierować do szkół, jako instytucji nie tylko wypełniających zadania oświatowe, ale również wychowawczo-opiekuńcze, profilaktyczne i lecznicze. Ponadto środki finansowe powinny trafiać do Ośrodka Pomocy Społecznej, urzędów i stowarzyszeń mogących pomóc najbardziej potrzebującym.

3.8.4. Podmioty pomagające w rozwiązywaniu problemów społecznych

Respondenci, wskazując na osoby i instytucje, które mogą przyczynić się do rozwiązywania lokalnych problemów, zwrócili przede wszystkim uwagę na wiodącą rolę Ośrodka Pomocy Społecznej w Pysznicy oraz instytucji oświatowych — szkół i parafii Kościoła Rzymskokatolickiego.

Zauważyli jednocześnie pozytywne oddziaływanie pomocowe pracowników Urzędu Gminy w Pysznicy, instytucji samorządowych, Policji, Gminnej Komisji

Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowego Urzędu Pracy w Stalowej Woli, Ośrodków Zdrowia oraz instytucji pozarządowych.

3.8.5. Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii

Ankietowani wskazali również problemy, na których powinna skupić się lokalna strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy Pysznica. Wybierali pięć najistotniejszych kwestii z zamkniętego katalogu. Najwięcej wskazań uzyskały następujące problemy społeczne:

Lp.	Kwestie pomocy społecznej	Ilość wskazań	Istotność wskazań
1.	Pomoc dzieciom z rodzin najuboższych,	20	1,8
2.	Pomoc osobom bezrobotnym w przekwalifikowaniu się oraz znalezieniu pracy,	20	2,25
3.	Pomoc osobom niepełnosprawnym,	15	4,37
4.	Pomoc ludziom starszym i samotnym,	13	3,28
5.	Pomoc osobom nie radzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci,	12	2,8
6.	Pomoc dzieciom chorym i upośledzonym,	9	3,4
7.	Leczenie alkoholików,	8	3,25
8.	Pomoc ludziom dotkniętym skutkami powodzi lub innymi klęskami żywiołowymi,	8	3,71

Ponadto do kwestii ważnych, a nie ujętych w powyższej tabeli, zaliczono również pomoc dzieciom z domów dziecka, pomoc samotnym kobietom w ciąży i matkom, będącym w trudnej sytuacji życiowej, pomoc bezdomnym oraz sprzęt i pieniądze dla szpitali na przeprowadzanie kosztownych operacji.

Na podstawie punktacji przyporządkowanej przez respondentów poszczególnym kwestiom obliczona została istotność wskazań, według wzoru, że punktacja przyporządkowana najistotniejszym problemom zmierza w stronę kontinuum o wartości jeden, a najmniej istotnych problemów w stronę kontinuum o wartości pięć.

Z powyższego zestawienia wynika rozkład wskazań najistotniejszych kwestii społecznych, które winny stać się przedmiotem szczególnej troski samorządu lokalnego.

- I. Pomoc dzieciom z rodzin najuboższych,
- II. Pomoc osobom bezrobotnym w przekwalifikowaniu się oraz znalezieniu pracy,
- III. Pomoc osobom nieradzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci,
- IV. Leczenie alkoholików,
- V. Pomoc ludziom starszym i samotnym,
- VI. Pomoc dzieciom chorym i upośledzonym oraz osobom niepełnosprawnym.

Należy dodać, że w prezentowanym zestawieniu pominięto kategorie, na które nie było wskazań, na przykład kwestie osób dotkniętych AIDS, pomoc byłym więźniom, uchodźcom, pomoc ofiarom wojen w różnych krajach świata, pomoc Polakom powracającym do ojczyzny, itp.

4. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT, oceniająca zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne czynniki wpływające na działania związane z programowaniem strategicznym strategii.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Analiza SWOT została przygotowana w m Ośrodku Pomocy Społecznej w Pysznicy. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- siły – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- słabości – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- szanse – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- zagrożenia – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik tych prac obrazują prezentowane zestawienia według wybranych kwestii społecznych:

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• dobrze przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,• prawidłowe wykorzystywanie środków finansowych z zezwoleń,• wyspecjalizowana kadra pracowników kompleksowo zajmująca się rodzinami z różnymi problemami,• współpraca instytucji zajmujących się opieką nad dzieckiem,	<ul style="list-style-type: none">• brak bazy lokalowej dla rozwiązywania problemów osób uzależnionych,• brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy,• brak organizacji pozarządowych,• społeczność lokalna nie włącza się w działania samopomocowe,• pracownicy socjalni są przeciążeni ilością zadań,• trudny dostęp do placówek

<ul style="list-style-type: none"> • aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych, • wsparcie samorządu dla grup nieformalnych zajmujących się pomocą dzieciom i młodzieży, • wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości, • istnienie lokalnych przedsięwzięć wartych upowszechniania, • w miarę stabilna liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej, • poprawianie sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych, • istnienie przepływu informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi, • rozpowszechnianie postaw charytatywnych i filantropijnych w środowisku lokalnym, • wystarczająca baza zabezpieczająca potrzeby społeczne: sieć placówek oświatowych, rozbudowane zaplecze kulturowe, wystarczająca ilość placówek służby zdrowia, • istnienie terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych, • dobrze rozwinięta infrastruktura komunalna. 	<p style="text-align: center;">zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak domów pomocy społecznej oraz małych form pomocy, • brak placówek opiekuńczo-wychowawczych, • brak działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej, • nie propaguje się idei wolontariatu, • wysoka skala bezrobocia długotrwałego, • nie podnoszenie swoich kwalifikacji przez osoby długotrwale bezrobotne, • brak standardów usług dla osób starszych, • niski poziom życia osób starszych, • istnienie barier utrudniających pełen udział w życiu społecznym osobom niepełnosprawnym, • brak równomiernej i wystarczającej oferty pomocy dla osób niepełnosprawnych, • mała dostępność do szkół ponadgimnazjalnych, • brak wystarczającej ilości mieszkań komunalnych i socjalnych, • słabo rozwinięte rolnictwo indywidualne, • brak koordynacji działań socjalnych w środowisku,
---	---

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • uzależnienie traktowane jako problem społeczny, • współpraca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, • stałe doskonalenie kwalifikacji zawodowych wśród kadry pomocy społecznej, • współpraca pomiędzy jednostki pomocowymi, • wzrastanie znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieci i młodzieży, • Unia Europejska szansą na poprawę polityki społecznej, • wysoki poziom współpracy pomiędzy rodziną a szkołą, • prowadzenie działań profilaktycznych, • racjonalne rozdzielanie środków publicznych, • uwrażliwianie systemu oświaty na problemy osób starszych, • dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej, • podmiotowe traktowanie osób starszych i niepełnosprawnych, • wzrastająca akceptacja osób niepełnosprawnych, • likwidowanie barier architektonicznych, • wzrastająca dostępność do szkół ponadgimnazjalnych i wyższych. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy, • wzrastające ubożenie społeczeństwa, • wzrastające bezrobocie długotrwałe, • występowanie zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności, • brak programów w zakresie budownictwa socjalnego, • niewystarczające finansowanie pomocy społecznej, • zjawisko wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, • zjawisko marginalizacji i alienacji grup oraz osób, • występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny, • wąska oferta form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, • brak lokalnych działań przeciwdziałających długotrwałemu bezrobociu, • istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia, • wzrost patologii wśród osób starszych, • zmniejszająca się liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, • wzrastające zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i stacjonarne, • wzrost patologii spowodowanych brakiem pracy i środków do życia.

5. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy niezależne od podmiotu prowadzącego, a działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

5.1. INSTYTUCJE SAMORZĄDOWE

5.1.1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Pysznicy. Ośrodek zatrudnia 9-ciu pracowników. Jednostka realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Współpracuje z Ośrodkiem Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych w Stalowej Woli — finansuje zabiegi rehabilitacyjne dzieci z terenu gminy.

5.2. INSTYTUCJE POZARZĄDOWE

Na terenie gminy Pysznica funkcjonuje jedno stowarzyszenie, trzy pozaszkolne kluby sportowe, cztery jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej oraz istnieją 4 parafie Kościoła Rzymskokatolickiego. Niestety brak miejscowych uregulowań prawnych, które określałyby współpracę pomiędzy sektorem pozarządowym a instytucjami administracji państwowej.

5.2.1. Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej w Pysznicy. SWAL jest apolitycznym i dobrowolnym zrzeszeniem osób, które działają na rzecz wszechstronnego rozwoju gminy Pysznica. Celami statutowymi Stowarzyszenia jest m.in. aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego, budowanie świadomości obywatelskiej, promowanie gminy, wspieranie rozwoju kulturalnego i oświatowego oraz inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych.

5.2.2. Kluby Sportowe — Gminny Zespół Sportowy „SAN” Kłyżów, Ludowy Zespół Sportowy „Olimpia” Pysznica, Ludowy Zespół Sportowy „Bukowa” Jastkowice. Przedmiotem działania Klubów Sportowych jest kultura fizyczna i jej krzewienie w środowisku lokalnym gminy Pysznica.

5.2.3. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Pysznicy, Jastkowicach, Kłyżowie, Studzieńcu. Wszystkie wymienione jednostki dysponują zapleczem garażowo-warsztatowym i w akcjach ratowniczych współpracują z Państwową Strażą Pożarną.

6. MISJA

ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY PYSZNICA
WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH ROZWOJOWI
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE MARGINALIZACJI
I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

7. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Właściwa i rzetelna ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej może przyczynić się do jego rozwoju zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi i umożliwiać niesienie pomocy adekwatnej do potrzeb.

Cel strategiczny 1

Diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych.

Cele szczegółowe:

- 1.1. Ocena stanu potrzeb społecznych.
- 1.2. Ocena możliwości skutecznego reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.

Kierunki działania:

1. Systematyczny monitoring problemów społecznych realizowany przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.
2. Systematyczna analiza zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych.
3. Coroczne informowanie radnych i decydentów o istniejących potrzebach i kwestiach społecznych.
4. Analiza świadczonej pomocy ze względu na efektywność i właściwość adresatów,
5. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
6. Systematyczny monitoring istniejących i rozpoczynających się programów celowych i funduszy służący ewentualnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwiązywanie lokalnych potrzeb społecznych.

Problem:

Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności.

Cel strategiczny 2

Budowa zintegrowanego systemu pomocy rodzinie dysfunkcyjnej

Cele szczegółowe

2.1. Utrzymanie dziecka w rodzinie:

- pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez odtworzenie albo wzmocnienie ich funkcji,
- zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami,
- pomoc młodzieży w życiowym usamodzielnieniu poprzez nabycie umiejętności społecznych umożliwiających prawidłową adaptację społeczną oraz integrację ze środowiskiem,
- przeciwdziałanie szerzeniu się postaw destrukcyjnych, agresywnych, aspołecznych w środowisku dzieci i młodzieży.

2.2. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu prorodzinnych form opieki zastępczej:

- zagwarantowanie dzieciom i młodzieży właściwych warunków opiekuńczo-wychowawczych poprzez umieszczenie w prorodzinnych formach opieki najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego lub formach instytucjonalnych odpowiednio do diagnozy dziecka, na czas kryzysu rodziny naturalnej,
- reintegracja rodziny poprzez ponowne podjęcie funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodzinę naturalną dziecka po przezwyciężeniu problemów życiowych stanowiących przyczynę umieszczenia dziecka poza rodziną oraz odtworzenie i wzmocnienie funkcji rodziny naturalnej.

2.3. Aktywne rozwiązywanie sytuacji kryzysowej w rodzinie:

- objęcie opieką psychologiczną i pedagogiczną rodziny, w której występuje kryzys,
- wsparcie instytucjonalne rodziny pozostającej w kryzysie.

Kierunki działania:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca na:

- diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
- diagnozie — ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym.

2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej:

- a. z systemu pomocy społecznej,
- b. z systemu świadczeń rodzinnych.

3. Stworzenie sieci świetlic środowiskowych działających w poszczególnych miejscowościach, oferujących całodzienną pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.

4. Systematyczna współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi całodobową opiekę dla dzieci.

5. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności:

- a. sądem rodzinnym,
- b. kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży,

6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi promującymi rodzinne formy opieki zastępczej.

7. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).

8. Systematyczne współdziałanie Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.

9. Tworzenie na terenie gminy sprzyjających warunków dla powoływania organizacji pozarządowych mogących organizować specjalistyczną pomoc i oferować m.in. alternatywne formy spędzania czasu wolnego dzieciom i młodzieży ze środowisk dysfunkcyjnych oraz zabezpieczać potrzebę ochrony macierzyństwa.

W ramach realizacji poszczególnych celów w zależności od możliwości finansowych na dany rok możliwa jest budowa projektów i programów socjalnych.

Problem:

Istnienie wysokiego poziomu bezrobocia na terenie gminy Pysznica skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców, pogłębiając obszary ubóstwa.

Cel strategiczny 3

System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych

Cele szczegółowe

3.1. Monitoring socjalny — wypracowanie form postępowania wobec osób w sytuacji kryzysowej długotrwałego pozostawania bez pracy.

3.2. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, długotrwale bezrobotnym, w tym kobietom.

Kierunki działania:

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Stalowej Woli w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie gminy:

a. organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych,

b. promowanie klubów pracy i szkoleń.

2. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, tak by zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.

3. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.

4. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, mogących stworzyć nowe miejsca pracy.

5. Tworzenie na terenie gminy sprzyjających warunków dla organizacji pozarządowych mogących zorganizować Centrum Integracji Społecznej.

6. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.

7. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Problem:

Struktura demograficzna gminy Pysznica wskazuje na zwiększanie się grupy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym oznacza to że problemy wieku starczego, oraz niepełnosprawność będą się nasilały i wymagają działań profilaktycznych i interwencyjnych.

Cel strategiczny 4

Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

Cele szczegółowe

- 4.1. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym pomocy.
- 4.2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych osobom starszym i niepełnosprawnym.
- 4.2. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
- 4.3. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki osobom najbliższym.
- 4.4. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
- 4.5. Aktywizacja osób upośledzonych i chorych psychicznie.

Kierunki działania:

1. Utrzymanie osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania w szczególności poprzez:
 - a. propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia,
 - b. ułatwienie kontaktu z placówkami rehabilitacyjnymi,
 - c. uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
 - d. rozwijanie usług opiekuńczych w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług,
 - e. rozwój oferty kulturalnej adresowanej do osób w podeszłym wieku w celu ich aktywizację,
 - f. podjęcie działań zmierzających do powstania Środowiskowego Domu Pomocy Społecznej dla Osób Starszych i Niepełnosprawnych.

2. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym:

- a. budowa projektów socjalnych promujących integrację społeczną,
- b. rozwój oferty kulturalnej aktywizującej osoby niepełnosprawne,
- c. podjęcie działań zmierzających do powstania grup integracyjnych w przedszkolu,
- d. podjęcie działań zmierzających do powstania integracyjnych klas w szkole podstawowej i gimnazjum,
- e. utworzenie centrum rehabilitacji i terapii pedagogicznej (w tym poradni logopedycznej).

3. Wsparcie materialne dla osób samotnych, w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych.

4. Podejmowanie działań zmierzających do systematycznego łamania barier dla osób niepełnosprawnych ruchowo.

5. Współdziałanie z PFRON i organizacjami pozarządowymi dla skuteczniejszego rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych:

- a. podjęcie działań zmierzających do powstania warsztatów terapii zajęciowej.

6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

7. Rozwój działań informacyjnych i promocyjnych związanych z pozycją osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych.

8. Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną.

Problem:

Choroba alkoholowa jest przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczając wydolność rodzin dotkniętych tym problemem

Cel strategiczny 5

Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy.

Cele szczegółowe

- 5.1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych.
- 5.2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
- 5.3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami.

Kierunki działania:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem.
3. Wdrożenie stosownych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży;
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów alkoholowych:
 - a. podjęcie działań zmierzających do powołania Klubu Anonimowych Alkoholików,
 - b. podjęcie działań zmierzających do stworzenia Punktu Konsultacyjnego dla osób z rodzin alkoholowych oraz osób z doświadczeniami przemocy w rodzinie.
6. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę Gminy Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawierającym szczegółowe działania w ww. zakresie.

Problem:

Brak na terenie gminy organizacji pozarządowej, co skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Cel strategiczny 6

Inicjowanie oraz stwarzanie korzystnego klimatu do powoływania nowych organizacji pozarządowych na terenie gminy

Cele szczegółowe:

6.1. Propagowanie i rozwijanie wśród społeczności lokalnej idei obywatelskiej odpowiedzialności i uczestniczenia w zaspokajaniu ludzkich potrzeb.

6.2. Stwarzanie korzystnych warunków dla powstawania i rozwoju organizacji pozarządowych na terenie gminy.

6.3. Współpraca z partnerami zewnętrznymi zmierzająca do budowy struktur pozarządowych.

Kierunki działań:

1. Analiza ofert organizacji pozarządowych na terenie województwa.

2. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi o działalności ponad lokalnej i ogólnopolskiej poprzez zaprezentowanie im walorów i możliwości samorealizacji na terenie gminy.

3. Inicjowanie ruchu pozarządowego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.

4. Tworzenie ram dla miejscowego prawa określającego współpracę i przepływ informacji pomiędzy instytucjami samorządowymi a pozarządowymi.

5. Propagowanie idei samopomocy i obywatelskiego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej oraz promowanie idei wolontariatu.

6. Podejmowanie działań zmierzających ku powołaniu Gminnego Centrum Wolontariatu.

8. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

8.1. MONITORING I EWALUACJA

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależy będzie od:

- a. monitoringu i ewaluacji,
- b. budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji

Elementami skutecznego monitoringu ewaluacji będą przede wszystkim:

- a. Zespół wdrażający strategię.

Zespół powinien zostać powołany przez wójta gminy, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, sekretarz, kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciel Gminnej Komisji Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, radni.

- b. Roczna ocena wdrażania strategii.

Zespół wdrażający Strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celów, programu rozwiązywania problemów alkoholowych etc.

8.2. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- a. własnych zasobów samorządu (np. projekty OPS),
- b. poprzez organizacje pozarządowe,
- c. poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii.

Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań ponadto powinna je cechować:

- a. efektywność – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy realizowane w ramach strategii rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych, służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami;
- b. skuteczność – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której

punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy);

c. celowość – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

9. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań w miarę posiadanych w samorządzie i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.